

Heydər Əliyevin akademiklik seçkisi və Akademiyanın dövlətçilik dərsləri

Unudulmaz səhifələr

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev respublikamıza rəhbərlik etdiyi tarixi epoxada cəmiyyət həyatının bütün sahələri ilə bir sırada ölkə elminin və Elmlər Akademiyasının da inkişafını yeni mərhələyə qaldırmışdır. Sovet hakimiyyəti dövründə Azərbaycanda fundamental və təbii elmlərin inkişaf etdirilməsinə dövlət səviyyəsində dəstək verilməsi, Elmlər Akademiyasının “Xalqlar dostluğu” ordeni ilə təltif olunması, müstəqillik illərində ali dövlət elmi təşkilatının Milli Elmlər Akademiyası statusu qazanması, görkəmli elm xadimlərimizin dövlətimizin ən yüksək mükafatları və fəxri adları ilə təltif olunmaları görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin adı və yorulmaz fəaliyyəti ilə üzvi surətdə əlaqədardır.

Ulu öndər Heydər Əliyevin tərcümeyi-halının Azərbaycan Elmlər Akademiyası ilə bağlı daha bir səhifəsi də ölkə rəhbəri kimi onun Elmlər Akademiyasının haqqı üzvlüyünə qəbul edilməsinə dair seçkinin keçirilməsi ilə əlaqədar indiyə qədər haqqında çox az, epizodik şəkilə söz açılmış məsələdir. Hesab edirik ki, həm elm tarixi ilə əlaqədar əhəmiyyətli fakt olduğu üçün və həm də dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin əsl dövlət xadimi olaraq xarakter xüsusiyyətlərinə yaddaqalan səhifələr əlavə etdiyinə görə bu məsələni də sənədlərin dili ilə geniş ictimaiyyətə çatdırmaq əhəmiyyətli-dir.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Elmi irs arxivindən ilk dəfə əldə etdiyimiz sənədlərdən aydın olur ki, Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti 22 may 1998-ci il tarixdə Akademiyanın prezidenti, akademik Fəraməz Maqsudovun sədrliyi ilə keçirilmiş iclasında Azərbaycan dövləti və xalq qarşısındakı müstəsna xidmətlərini, dün-

Akademiyasının Rəyasət Heyəti 22 may 1998-ci ildə aşağıdakı kimi qərar qəbul etmişdir: “Bu gün Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi yaşaması, möhkəmlənməsi və onun təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün digər elm sahələrindən daha çox siyasi elmlərin inkişaf etdirilməsinin vacibliyini nəzərə alaraq və Heydər Əliyevin AEA-nın tərkibinə siyasi elmlər ixtisası üzrə haqqı üzv seçilməsinə məqsəduyğun hesab edərək, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti qərara alır:

1. 23 may 1998-ci il tarixdə AEA-nın Ümumi Yığıncağı çağırılır.

2. Ümumi Yığıncağın gündəliyinə Heydər Əlirza oğlu Əliyevin AEA-nın haqqı üzvlüyünə siyasi elmlər ixtisası üzrə seçkilərinin keçirilməsi məsələsi daxil edilir.

3. Heydər Əlirza oğlu Əliyevin AEA haqqı üzvlüyünə siyasi elmlər ixtisası üzrə namizəd seçilməsi məsələsinə İctimai Elmlər Bölməsinin Ümumi Yığıncağında müəyyən olunmuş qaydada baxılsın”.

Əlirza oğlu Əliyevin siyasi elmlər üzrə AEA-nın haqqı üzvlüyünə seçkidə yüz faiz səs aldığıni elan və təsdiq etdikdən sonra Bölmə onun AEA-nın haqqı üzvlüyünə namizəd seçilmiş hesab olunduğunu nəzərə almaqla, Akademiyanın Ümumi Yığıncağının qarşısında bu qərarın baxılması üçün vəsatət qaldırmışdır.

AEA-nın 23 may 1998-ci il tarixdə, günün ikinci yarısında keçirilmiş Ümumi Yığıncağında isə akademiyanın bütün elmi sahələri üzrə çıxış edən haqqı üzvlərinin hamısı Heydər Əlirza oğlu Əliyevin siyasi elmlər üzrə haqqı üzv seçilməsi məsələsinə müzakirə edərək, onun lehinə böyük ruh yüksəkliyi ilə səs verəcəklərini bildirmişlər. Seçkinin keçirilməsinə dair protokoldan məlum olur ki, AEA-nın Ümumi Yığıncağında iştirak edən 26 nəfər Akademiyanın haqqı üzvlərinin əksəriyyəti səsvermədən əvvəl Heydər Əliyevin çoxcəhətli yorulmaz fəaliyyətini, böyük xidmətlərini müxtəlif aspektlərdən elmi-siyasi cəhətdən təhlil edərək yüksək qiymətləndirmişlər. AEA-

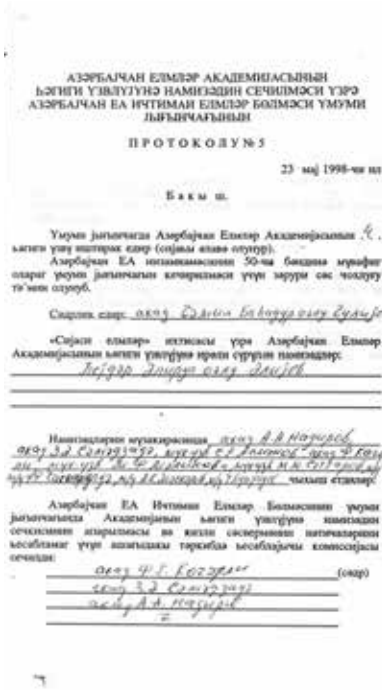
Heydər Əliyev siyasətinin ikinci dövrü Moskvada işləyərkən, Baş Nazirin Birinci müavini olarkən apardığı siyasət idi. Dünyanın siyasi xadimləri, rəhbərləri Heydər Əliyev cənablarını afsanəvi bir şəx-

böyük oğlu və dünya şöhrətli qüdrətli dövlət xadimi, mahir siyasətçi Heydər Əliyev haqqında baxışlarını meydana qoymuşlar. Hesab edirik ki, Akademiyada keçirilən məsuliyyətli və şərəfli bir seçki prosesində Heydər Əliyev barəsində səsləndirilmiş elmi mülahizələr sadəcə yalnız seçki məsələsi ilə bağlı olmayıb, ümumiyyətlə bu dahi insanın şəxsiyyətinin və fəaliyyətinin miqyası, dövlətçilik sahəsindəki xidmətləri haqqında Azərbaycan alimlərinin elmi baxışlarının ifadəsidir. Akademiyanın Ümumi Yığıncağının 23 may 1998-ci il tarixli iclasında ölkəmizin görkəmli alimləri tərəfindən deyilmiş və indiyədək naməlum qalan, heç bir yerdə çap edilməmiş fikirlər Azərbaycan Heydər Əliyevşünaslığının əhəmiyyətli səhifələ-

biz onun elmi cəhətdən necə olduğunu nəzərə alırıq... Biz akademik seçəndə onun kadr hazırlığını nəzərə alırıq. Bütün bunlar bizim cənab Prezidentimiz Heydər Əliyevə məxsusdur.

Azərbaycanda nə qədər tibb elmləri doktoru varsa, hamısı Heydər Əliyevə borcludur. ...Mən vaxtaşırı Rusiyada oluram. Doğrudan da, Rusiyanın tibb alimləri bizə həsəd aparırlar.

Siz Lissabon Sammitini yaqın ki, dinləmisiz. Mən sənədləri oxuyanda, hətta orada çıxan qəzetlərdən dəyə bilərəm ki, orada yazılır ki, «Ne tolko Lissabonskom Sammite i o nem». Bu, çox fərəhləndirici haldır. Mən qətiyyətlə dəyə bilərəm ki, Heydər Əliyev cənabları Azərbaycan Elmlər Akademiyasının üzvü

ya siyasətindəki xüsusi rolunu və mövqeyini, həmçinin ölkə elminin inkişafına göstərdiyi əvəzsiz diqqət və qayğısını əsas götürərək, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin siyasi elmlər üzrə Elmlər Akademiyasının haqqı üzvü seçilməsi ilə əlaqədar qərar qəbul etmişdir. AEA Rəyasət Heyətinin iclasında görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin Akademiyanın haqqı üzvü seçilməsi aşağıdakı elmi müddəalarla əsaslandırılmışdır: “Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq aləmdə artan nüfuzu, daxili sabitliyə nail olunması, yürüdülməkdə xarici siyasət, ölkədə aparılan demokratik islahatlar məhz böyük siyasətçi Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. XX əsr dünya siyasət tarixinə adı əbədiyə həkk olunmuş Heydər Əliyev dövlət quruculuğu, siyasi, iqtisadi, hərbi, elmi-mədəni sahələrdəki qaynar, səmərəli və məhsuldar fəaliyyəti fundamental tədqiqat obyektidir. Artıq ölkəmizdə Heydər Əliyev siyasi məktəbi yaranmışdır və bu məktəbdən nəinki siyasi elmlər sahəsində çalışan Azərbaycan alimləri, habelə digər ölkələrin tədqiqatçıları da bəhrələnlərdir”.

Azərbaycan Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin üzvləri Akademiyanın prezidenti, akademik Fəraməz Maqsudovun təklifini müdafiə edərək, yekdilliklə Heydər Əlirza oğlu Əliyevin siyasi elmlər ixtisası üzrə AMEA-nın tərkibinə haqqı üzv seçilməsinə məqsəduyğun saymışlar. Bu məqsədlə Elmlər

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin Akademiyanın haqqı üzvlüyünə seçilməsinə dair seçkinin keçirilməsi üçün Nizamnaməyə uyğun olaraq 23 may 1998-ci il tarixdə çağırılan AEA İctimai Elmlər Bölməsinin iclasında Bölmədə təmsil olunan akademiklər görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin bu akademik qurumun siyasi elmlər üzrə haqqı üzv seçilməsi məsələsinə müzakirə edərək, böyük məmnuniyyətlə təklif edilən qərarın lehinə səs vermişlər. AEA-nın İctimai Elmlər Bölməsinin Ümumi Yığıncağının sədrliyi ilə keçirilmiş 23 may 1998-ci il tarixli iclasında çıxış edən AEA-nın haqqı üzvləri: Asaf Nadirov, Ziyad Səmədzadə, Firudin Kəçəri, müxbir üzvlər: Səlvər Aslanov, Mənsur Məlikova, Məşəd Səttarov, İqrar Əliyev, Teymur Bünyadov, Ağasəlim Ələsgrov, Fəad Qasımzadə kimi tanınmış elm adamları görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin xalqımız və dövlətimiz qarşısındakı böyük xidmətlərini yüksək qiymətləndirdiklərini bildirmiş, onun geniş siyasi dünyagörüşü və dünya siyasətindəki yeri və mövqeyi haqqında elmi cəhətdən əsaslandırılmış fikirlər irəli sürmüşlər. AEA-nın İctimai Elmlər Bölməsinin 23 may 1998-ci il tarixli 3 saylı protokolundan görünür ki, akademik Firudin Kəçərinin sədrliyi ilə təşkil olunmuş və akademik Asaf Nadirovla akademik Ziyad Səmədzadənin üzv olduqları hesablamı komissiyası Heydər

nın Ümumi Yığıncağında Heydər Əliyevin Akademiyanın haqqı üzvü seçilməsi məsələsinin akademiyanın çoxsaylı akademiklərinin müraciətləri əsasında həyata keçirildiyi nəzərə alınmaqla, akademik düşürgəni təmsil edərək çıxış edənlər onun fəaliyyətini dövrlər və problemlər üzrə sistemli şəkildə təhlil edərək, ümumiləşdirilmiş elmi fikirlər və mülahizələr irəli sürmüşlər. Heydər Əliyevin Akademiyaya haqqı üzv seçilməsi ilə əlaqədar səsləndirilmiş bu mülahizələr elm adamlarının siyasi mövqeyi və Azərbaycanda elmi-siyasi fikrin inkişaf səviyyəsi haqqında da aydın təsəvvürün yaranmasına xidmət edir. Dünya şöhrəti qazanmış görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin çoxillik və çoxcəhətli fəaliyyətini geniş şəkildə təhlil edib dəyərləndirən AEA-nın prezidenti, akademik Fəraməz Maqsudov Azərbaycan Respublikasının Prezidentində dünya siyasətçilərinə və böyük dövlət xadimlərinə xas olan yüksək dövlətçilik xüsusiyyətlərini Ümumi Yığıncaq iştirakçılarının diqqətinə çatdırmışdır: “Heydər Əliyevin siyasət elmi sahəsindəki işlərini 3 dövrə bölmək olar: 1970-ci illərdə apardığı işlər: O zaman Azərbaycan Respublikası Rusiyanın (SSRİ nəzərdə tutulur – İ.H.) tərkibində idi. Bu dövlətin tərkibində ola-ola özünə xas olan üsullarla, dəlillərlə Heydər Əliyev cənabları Azərbaycan diplomatiyasını ayaq üstə qaldırdı... Azərbaycanı dünya miqyasında tanıtdı.

siyyət kimi qiymətləndirirlər. İstər xarici, istərsə də daxili siyasətdə ən çətin anlarda belə Heydər Əliyev cənabları öz işini görməkdə idi.

Heydər Əliyev cənabları siyasət sahəsində üçüncü dövrdə, bu çətin dövrdə Azərbaycanı dünyaya yenidən tanımaq üçün çox nəhəng, titanik işlər görmüşdür... O, dünya siyasətində aparıcı yerini tutur.

...O, Azərbaycanla nəfəs alır. Bu xüsusiyyət ona ana südü ilə daxil olur.

...Heydər Əliyev asl bir alim kimi hər şeyə öz üsulu ilə yanaşır... elmə əsaslanır... Riyaziyyatçı ilə riyaziyyatçı kimi, musiqçi ilə musiqçi kimi, memarlar memar kimi danışır: O, hər şeyi bilir, tariximizə gəldikdə isə... bizim bir nömrəli tarixçimiz cənab Prezidentimizdir”.

AEA Ümumi Yığıncağının protokolunun stenoqramından görünür ki, bu elmi qurumun rəhbərinin giriş sözüündən sonra Nizamnamənin müddəalarına əməl edilməklə, Akademiyanın İctimai Elmlər Bölməsinin akademik-katibi, akademik Cəmil Quliyev homin Bölmədə Heydər Əliyevin siyasi elmlər üzrə AEA-nın haqqı üzvü seçilməsi haqqında qəbul edilmiş qərarı və qaldırılmış vəsatət haqqında məlumat vermişdir. AEA Ümumi Yığıncağının iştirakçıları olan Akademiyaya üzvləri çıxış edərək İctimai Elmlər Bölməsinin qərarını və vəsatətini ürəkdən dəstəklədiklərini bildirməklə yanaşı, həm də başlanmış müzakirələri davam etdirərək, Azərbaycan xalqının

iliyyətlərə, baş vermiş ictimai-siyasi hadisələrə dair elmi yanaşmalarını, təhlillərini və dəyərləndirmələrini diqqətə çatdırır.

AEA-nın İctimai Elmlər Bölməsinin təmsil edən akademik Asaf Nadirovun çıxışında Heydər Əliyevin ölkəni elmi əsaslarla idarə etməsi diqqət mərkəzinə çəkilmişdir: “Heç zaman Akademiyanın həyatında akademiyanın üzvlüyünə seçki mərasiminin bu qədər ruh yüksəkliyi ilə keçirilməsinin şahidi olmamışam. Bu şəxsiyyət asl mənada Azərbaycanın ən böyük alimidir. Heydər Əliyev cənabları böyük iqtisadçı, filosof, tarixçidir.

Ancaq bir haqiqət var... 60-ci illərin axırlarında Azərbaycan iqtisadiyyatı ağır vəziyyətdə idi. Lakin az bir müddət ərzində Azərbaycanın iqtisadiyyatı keçmiş SSRİ-də yüksək səviyyəyə qalxdı. Bəs, bu necə oldu? Həmin iqlim, həmin adamlar... Bu ondan irəli gəlir ki, Azərbaycanı idarə edən müdrik rəhbər var, bu müdrik rəhbər Azərbaycan iqtisadiyyatını elmi əsaslarla idarə edir.

... Biz müstəqillik deyəndə ələ bilirdik ki, bu, 1991-ci ildə oldu. Doğrudur, bu belə idi. Ancaq gəlin haqiqətlərin üzünə düz baxaq. Mən Azərbaycan xalqının müstəqilliyinin ilk ab-havasını 70-80-ci illərdə görmüşəm. Məhz Heydər Əliyevin rəhbərliyi sayəsində Azərbaycan o səviyyəyə qalxmışdı. ...Bəli, biz onunla fəxr edirik”.

Akademiyanın haqqı üzvü Ədilə Namazova: “Akademik seçəndə, istər SSRİ dövründə, istərsə də indi,

olsa, bizim hörmətimizi daha da yüksəldər”.

Akademik İsmayıl İbrahimov dövlət işlərində çalışdığı dövrdə Heydər Əliyevin fəaliyyətində müşahidə etdiyi yüksək dövlət idarəçiliyi qabiliyyətlərindən danışmışdır: “O illər, 60-80-ci illər Azərbaycan tarixinin xüsusi illəridir. Bu dövrdə bizim sanayimiz, iqtisadiyyatımız sox inkişaf etmişdir. Bu göstəriciləri əmələ gətirmək üçün... Büro iclaslarında Heydər Əliyevin bütün məsələləri ətrafı öyrənməmiş, hiss etməmiş heç bir qərar qəbul emirdi.

...Demək istəyirəm ki, o, ...hər bir məsələ üzrə təşkilatçı idi. Apardığı işlərə görə... ona bütün texniki elmlər üzrə elmlər doktoru adı vermək olar. Eyni zamanda, EA-nın haqqı üzvü seçilməsinə də tam hüququ var”.

AEA-nın 23 may 1998-ci il tarixli iclasında iştirak edənlərdən hazırda müxtəlif sahələrdə fəaliyyətlərini davam etdirən akademik Akif Əlizadə, akademik Urxan Ələkbərov və akademik Ziyad Səmədzadə həmin xüsusi əlamətdar günün şanlı şahidləridir. Ümumi Yığıncağın iclasında akademik Akif Əlizadə və akademik Ziya Səmədzadə çıxış etmiş, akademik Urxan Ələkbərov isə seçki üzrə təşkil edilmiş müsabiqə komissiyasının üzvü kimi üzərinə düşən şərəfli vəzifəni məsuliyyətlə yerinə yetirmişdir.

Akademik Ziyad Səmədzadənin çıxışında: “Bu gün Azərbaycan elmində çox böyük bir hadisə baş verir: Onun problemlərinin həllində Heydər Əliyev cənablarının böyük xidmətləri vardır... Təkcə təşkilatçılıqda deyil, struktur dəyişikliklərində, Azərbaycanda əmək məhsuldarlığının sürətlə artmasında Heydər Əliyev elmə əsaslanır və əsaslanmaqdadır. İlk dəfə olaraq çox cəsarətlə Azərbaycanın özü-özünü saxlamaq, yaşatmaq imkanlarını göstərmişdir.

Bu, Azərbaycan elminin tarixində yeni hadisədir. Bu, Azərbaycan elminin inkişafına, ictimai elmlərin sürətli inkişafına, alimlərin qorunmasına xidmət edəcəkdir”.

Akademik Akif Əlizadə: “Çox yaxşı oldu ki, mən də öz sözümlə dəyə bildim. Onun çox gözəl idarəetmə qabiliyyəti vardır... Bütün global problemlərin, iqtisadi problemlərin həllində dərin iz buraxmışdır. Kadr hazırlığına göstərdiyi qayğı hamıya məlumdur... Bu gün bizim yaddaşımızda dərin iz buraxacaqdır”.

(ardı var)

İsa HƏBİBBƏYLİ, AMEA-nın prezidenti, akademik